

A válaszban foglalt egy gyanúsításra nincsen szavam. A kinek nincsen argumentuma igazának megvédésére, az gyanúsítással, bírálójának kicsinyítésével próbálkozik. Legyen kedvük szerint. A fontos, a lényeges a dologban az, hogy Vängel és Seemayer urak a bírálatomban állítottakból semmit meg nem czáfoltak. Azért bírálatomat az utolsó betűig fentartom.

SZTERÉNYI HUGÓ.

Zárószó. Hogy Szterényi ur fen fogja tartani bírálatát, arról előre is biztosak voltunk; amint annak válaszukban kifejezést is adtunk. Az elfogulatlan olvasóval szemben azonban elégnék tartjuk azt, a mit válaszukban elmondottunk; épen azért nyugodt lélekkel bízzuk munkánkat a szakértők és a művelt közönség ítéletére.

VÁNGEL J., SEEMAYER V.

VEGYESEK.

— **A leánygymnasiumról** igen lelkes cikket közöl Meyer Henrik a müncheni Allgemeine Zeitung 31. számú mellékletén (1900. febr. 7.) Szerző két tételt fejteget. Először előadja, hogy a társadalomnak nőorvosokra és női tanerőkre okvetetlenül szüksége van. Hogy ezek a megfelelő férfi versenytársak mellett érvényesülhessenek, okvetlenül szükséges, hogy képzettség tekintetében alacsonyabb színvonalon ne álljanak. Azért szerinte az ily nőknek teljességgel ugyanazon képesítésben kell részesülniök, mint a férfiaknak, tehát el kell végezniök a (Németországban) kilenc osztályu gymnasiumot és az egyetem megfelelő tudománykarát. — Másodszor kifejti, hogy igazi műveltség (egészen eltekintve valamely szakképzettségtől) csupán a mai gymnasium útján lehetséges, tehát a classikus nyelvek és a matematika alapján. Szerző nem támadja a felsőbb leányiskolákat, melyekről általánosságban egyszerűen fölteszi, hogy nem elégítik ki az igazi, komolyabb és mélyebb műveltség igényeit, a miért a közönség nincs is nagyon megelegetve velök. Szerinte ezek helyébe is a gymnasium kell, hogy lépjen, tehát oly nők számára is, a kik egyáltalában nem törekszenek tudományos képzettségre, azaz nem akarják az egyetemet látogatni. — A cikk igen jól van írva, de szerzője kétségtelenül egyoldaluan doktrinár álláspontot foglal el. Az nem is jut eszébe, hogy a leány fejlődése mégis egészen más mint a fiué, s így lehetséges, hogy a leány az egyetemre elkerülhetetlen és érettségi vizsgálattal igazolandó előképzettséget (melyet igen helyesen semmi föltétel alatt nem akar elengedni) rövidebb idő alatt is elérhesse. Második tételében pedig semmi tekintettel nincsen a nők sajátos jellemére és eltérő

társadalmi szerepére, különben nem indulhatna ki oly föltevésből, hogy leány=fiú. Hogy mennyire doktrinár szerzőnk, legjobban kiderül abból, hogy szerinte leánygymnasiumokra voltakép nincs is semmiszükség; mert leghelyesebb volna, ha a leányok minden megszorítás nélkül a fennálló fugymnasiumokba járnának. E gondolatát azonban maga is időelőttinek tartja, de biztosra veszi, hogy a jövő ilyen egyszerű módon fogja megoldani a problémát.

— **A moszkvai egyetem** f. é. január 24. ünnepelte fennállásának 145. évfordulóját. Jelenleg van ez egyetemen 254 tanerő és hallgatóinak száma 4408 (4025 rendes hallgató, 191 rendkívüli és 193 gyógyszerész). Legerősebb a jogi kar 1523 hallgatóval. A kiosztott ösztöndíjak összege 137,000 rubel. Tandíjmentes volt az első félévben 818, a másodikban 756 hallgató. Ezenkívül az egyetemi segélyegylet 30,000 rubel erejéig fizette meg a tandíjat szegény hallgatókért, Van két mensa academicája, melyekre egy gazdag polgár az idén 20,000 rubelt hagyományozott. A II. Miklós alapította diák-otthonban 111 hallgató lakott. (A. Z.)

— **A pécsi egyetem történetét** tárgyalja dr. Szilvek Lajos theologiai tanár egy előadásra méltó kis füzetben (Budapest, Hunyadi Mátyás-nyomda, 50 l., ára 1 korona). Gondos kutatásai nem vezettek ugyan új eredményekre, de ismereteinket mégis több új adattal gyarapítja és biztosabb alapokra fekteti. A pécsi egyetemen, úgy látszik, csak a jogot és bölcséletet tanították; a theologiai kart nem engedélyezte az Avignonban székelő pápa, bizonyára a párisi egyetemre való tekintettel. Az egyetemről nem sokat tudunk; hisz XI. Gergely pápának egy bulláján kívül nincs okmány, mely Nagy Lajos főiskolájáról említést tenne. Hogy a mohácsi síkon 1526-ban 300 pécsi egyetemi tanuló is elesett, nem lehetetlen, de nem elég biztos adat; ép oly kétes Istvánffy Miklós adata, hogy az egyetemnek 1526 és 1543 közt kétezernél több hallgatója volt. Érdekes adat, hogy a velencei Croce 1530-ban azt ajánlja VIII. Henrik angol királynak, hogy híres válópörében a külföldi egyetemek közt a magyart is szólítsa föl véleményadásra, — a mi csakis a pécsi egyetemre vonatkozhatik. Valószínű, hogy az egyetem 1543-ban (a török elfoglalja Pécsét) szűnt meg. Tehát közel kétszáz esztendőig (1367—1543) virágzott a magyar középkornak e legfontosabb főiskolája, és belső életéről, hatásáról, tanásairól és ezeknek működéséről jóformán semmit sem tudunk! — Egy függelékben még megemlékszik szerzőnk a többi középkori magyar egyetemekről is. Az *ó-budai* (Budensis, a miből olvasási hibából Sundensis lett!) egyetemet Zsigmond király alapította a XIV. század vége felé; IX. Bonifác pápa erősítette meg 1389-ben. Ez egyetemet 1415-ben legkevesebb hat tanár képviselte a constanci zsinaton. Úgy látszik, Zsigmond halála után nyomban megszűnt. — A *pozsonyi egyetem*, az Universitas Istropolitana, Mátyás idejében jött létre: II. Pál

pápa 1465-ben hatalmazza föl Vitéz János pécsi püspököt egyetem alapítására, s a főiskola már 1467-ben tényleg megindul. Igen rövid életű volt; még a XV. század nyolczvanas éveiben szűnt meg. — Végre Mátyás király *budai egyeteméről* sokáig ámulattal idézték Heltai Gáspár mesés adatait (40,000 tanuló stb.), míg Salamon Ferencz ki nem mutatta, hogy itt nem egyetemről, hanem erődített kaszárnyáról (castrum) van szó. Mátyás egyeteme, úgy látszik, soha sem jött létre; hisz Niger Péternek 1481-diki dedikációjából is csak annyit tudunk meg, hogy a nagy király Budán egy «universale gymnasiumot» állított föl, melyben a theológiát és bölcseletet tanították. Ez is megszűnt nyomban Mátyás halála után. — Tehát középkori egyetemeink közül csak a pécsi birt annyi életerővel, hogy a mostoha viszonyok daczára egészen az újkor beköszöntéig tartotta fön magát. Örökét azután az Orbán Miklós primástól 1555 táján (közvetve) alapított nagyszombati egyetem vette át.

— A középiskolai tanárképzőről azt írja a «Katholikus Pädagogia» (1899. 589. l.), hogy az intézet ügyeit vezető tanács «tagjai közt egyetlen egy katolikus van, a jó öreg ponori Thewrewk Emil. A többi mind protestáns és szabadkőműves». Ez állításra két megjegyzésünk van. Először: mióta nem katolikusok báró Eötvös Loránd, Pauer Imre és Than Károly, a kik szintén a tanács tagjai? És másodsor, honnan veszi a «K. P.» azt a megdöbbentő tudományát, hogy a többiek, azaz a tanács tagjainak másik fele, mind szabadkőművesek? — Szép dolog a hitbúzgóság, sőt az eltérő véleményűek tiszteletére is méltó; de úgy tudjuk, hogy a katolikus egyház is azt tanítja: *hazudni nem szabad!*

— A harmadévi osztályvizsgálat a kereskedelmi iskolákban. Egy jan. 19-én kelt min. rendelet visszaállítja a felsőkereskedelmi iskolák utolsó évfolyamának osztályvizsgálatát, melyet az 1895. évi szervezet eltörölt volt, e nélkül bocsátván érettségire az utolsó éves tanulókat. A vizsgálatok szaporítása általában nem tekinthető ugyan pädagogiai vívmánynak, de ezt az esetet mégis csak helyeselni lehet. Nem csupán azon vizsátságok miatt, melyek a gyakorlatban abból származtak, hogy tulajdonképen a második évi vizsgálat már jogosított az érettségire, hanem elvi szempontból is. Ha már van osztályvizsgálat, akkor csak ez lehet a formális bizonyítéka az egyes évfolyamok sikeres elvégzésének, és ha van egy olyan vizsgálat, mely az iskola *egész tanfolyamán* szerzett tudásról akar meggyőződni (mint az érettségi), akkor erre csakis az egész tanfolyam, tehát minden egyes osztály sikeres bevégezése jogosíthat. A középiskolák is ezen elv szerint járnak el. Egyik eredmény, a mi az utolsó osztályvizsgálat visszaállításától várnak, az, hogy az érettségiben a bukások nagy aránya (50% átlag, sőt több is) csökkeni fog. Ezt bizonyosan elérik, ha ezután a 3-ik osztályban buktatnak el 50 %-ot. És mi történik majd ezzel a sok bukottal? Osztályt ismét s akkor kegyelemből áteresz-

tik, hogy mindjárt utána az érettségig megint elbukjék. Ezt is megismétli s azzal egy rendkívül kínos dilemma elé állítja a vizsgáló-bizottságot: vagy megbuktatja s ezzel megsemmisíti a tanuló összes addigi iskoláztatásának formális eredményét, vagy visszajedve ítéletének ezen súlyos következményétől, kegyelmet gyakorol s akkor leszállítja a vizsgálat színvonalát. A melyik rendszer ilyen helyzetet teremt, abban hiba van. Ez a hiba abban áll, hogy minden egyetlen vizsgálat kockájára van foltéve; ettől van függővé téve nemcsak az, a minek eldöntése tényleg ezen vizsgálatok feladata, hanem minden egyéb, vele össze nem függő dolog is. A középiskolai érettséginek arról kell tanuskodnia, hogy az illető egyetemi tanulmányokra alkalmas; a kereskedelmi érettséginek (nevezzük így: in usum delphini) arról, hogy a jelölt a kereskedelmi szakba vágó foglalkozásokra képes; az elbukásnak tehát azt kell jelentenie, hogy az illető nem egyetemre, vagy nem kereskedelmi irodába való, de nem azt, hogy *semmiére sem való*. Itt különböztetni kell, hogy megmaradjon az érettségi vizsgálatoknak igazgi jelentőségük és hogy ne vesszen el a 11—12 évi iskolázásnak se minden jelentősége. Az önkénytesi joghoz és a minősítési törvényben felsorolt sokféle jogosultsághoz nem az a lényeges kellék, hogy az illető jó egyetemista vagy alkalmas kereskedelmi comptoirista legyen, hanem hogy bírjon azzal a műveltséggel, a mit 11—12 évi iskoláztatás után föl lehet tételezni. Ennek pedig teljesen elegendő formális bizonyítéka, ha a tanuló minden egyes évfolyamot megfelelő sikerrel végzett. Ezen jogosultságokra a qualificatio az utolsó évfolyam vizsgálatával már megszerzettnek tekintendő. Az érettségieknek maradna egyedül a maguk tulajdonképeni jogosító hatásuk: az egyetemre vagy a kereskedelmi pályákra. A vizsgáló-bizottság ítéletének akkor csupán ebben a tisztán álló kérdésben kellene döntenie, a mikor nyugodt lelkiismerettel alkalmazhatná a megfelelő mértéket. Akkor talán a kereskedelmi vizsgáló-bizottság is meggondolná, hogy ő egy *szakpályára* ad *oklevelet*, nem pedig érettségi bizonyítványt, s megkövetelhetné, hogy a jelöltek csak pár évi gyakorlat után álljanak az oklevél vizsgára. A jogosultságok kérdésének revízióját a polgáriskolai reform úgyis szükségessé teszi; kívánatos volna, hogy e revízióban ezek a pontok is érvényesüljenek.

Fordulat a külön iskolák ügyében. A fővárosi VII. kerület (Érzsébetváros) 3-dik számú iskolaszéke a mellett foglalt állást, hogy a gyöngöztelhetőségük külön iskolában taníttassanak. Ez az első a fővárosi iskolaszékek közül, a melyik ebben az értelemben döntött; remélhető, hogy ezután több is fogja követni. A Magyar Paedagogiai Társaság elnöksége Juba Adolf tanulmányából nagyszámú különnyomatot bocsátott a fővárosi tanfelügyelőség rendelkezésére, hogy ezzel is előmozdítsa a helyes tájékozódást ebben a kérdésben; a mi nagyon szükséges, mert a napi lapoknak sikerült egy fölkapott jelszóval ellenséges hangulatot

teremteni a külön iskolákkal szemben. Most is a «buták iskolája» czimen referálnak a VII. kerületi iskolaszék határozatáról s kilatásba helyezik «a szülők természetes és jogos tiltakozását». Sajnos azonban, hogy a leg-tökéletesebb napi sajtó sem másíthatja meg azt a tényt, hogy gyöngetehetségük vannak a világon. És mert vannak, akkor csak abban lehet választás, hogy kitétesse-nek-e azok hat évig iskolatársaik gúnyjának, hogy végül épen olyan bután hagyják el az iskolát, a mint belementek, vagy pedig hozzájuk szabott neveléssel megtanítassanak csekély tehetségük használatára, a mi igen sok esetben a teljes elzülléstől menti meg őket, a maguk, a hozzájuk tartozók és a társadalom hasznára. Épen az ellenkező irányban van a jelen esetben a humanismus, mint a hol a napi sajtó találni véli. Különben valószínű, hogy a külön iskola tervezői — egyelőre legalább — nem gondolnak arra, hogy a gyöngetehetségeket kényszer útján vigyék a külön iskolába, s így a szülői tiltakozásra nem kerülhet a sor. Ha kezdetnek legalább egy ilyen iskolával próbát tennének, remélni lehetne, hogy az eredmény úgy a hatóságokat, mint a tanítókat és szülőket, sőt talán a napi sajtó némely organumát is meggyőzné ez intézmény szükséges és hasznos voltáról.

— **Tandíjak a főváros községi iskoláiban.** A mult évben elrendelte volt a tanács, hogy azon polgári- és középiskolai tanulók, a kik záros határidőig a tandíjat be nem fizetik, kitiltassanak az iskolából. Midőn a végrehajtásra került volna a dolog, az igazgatók fölterjesztésére visszavonták a rendelkezést. Ez a fordulat a humanismus felé uralkodó maradt a tanács fölfogásában. Az idén a tanügyi tanácsos javaslatára a szabályzat legkedvezőbb alkalmazásával a kérelmezők legtöbbszörnek elengedték a tandíjat. A hátralékos tanulót nem fogják kizárni, hanem szülőitől közigazgatási úton fogják a tandíjat fölhajtani. — Az elemi iskolákban még egyszerűbben van rendezve a tandíj ügye. Nem ingyenes ugyan a tanítás, mint némely városatya kívánná; de a szülő azon egyszerű kijelentését, hogy a tandíjat nem képes fizetni, elfogadják és azilyentől a tandíjat nem követelik. Azt lehet mondani, hogy a főváros elemi iskoláiban a tandíj fizetés fakultatív. És ez a leghelyesebb. A szülőknek az iskola teszi a legnagyobb szolgálatot, és művelt ember, a ki ha csak módja engedi, nem szereti az ingyenes szolgálatokat elfogadni s a ki meg is tudja mérni az iskola szolgálatának értékét, szívesen adja annak némi ellenszolgáltatását a tandíjban. Angliáról mondják, hogy ott a szegény ember, mihelyt annyi módhoz jut, kiveszi fiát az ingyenes iskolából s beadja oda, a hol fizetni kell érte. Másfelől azonban a művelődés olyan szent joga az embernek, a jövő nemzedék művelődéséről gondoskodni olyan szent kötelessége a társadalomnak, hogy azt egyáltalán gyermektől sem szabad megvonni az apja szegénysége vagy lelkiismeretlensége miatt. Az ellentét legjobb áthidalása a fakultatív

tandíj, legalább azon iskolákban, a melyek a törvényben is kötelezett műveltségminimumot vannak hivatva megadni. Érdekes lesz figyelemmel kísérni az önkénytes tandíjfizetők statisztikáját. A gyarapodás kétségtelenül a műveltség értékbecslésének növekedését fogja tanúsítani.

— 20,000 korona a debreczeni kántusnak. Egy egyszerű debreczeni polgárnak, Kövesdy Jánosnak végrendelete tartalmazza ezt a hagyatékot. Egy némely modern iskolánkat zavarba hozná egy hasonló hagyaték. Nemcsak, mert kántusa nincs, de mert hirtelenében nem jutna eszébe, hogy mi is az a kántus? De a volt debreczeni diáknak még 70 esztendő korában is fölszillan a szeme, ha a kántust emlegetik előtte. Az ifjukori barátok s a velük harmonikus éneklés közben együttesen átértzett hazafias, bajtársi, művészeti hevületek emléke újul föl szívében. Mert aethetikai érzés az is, épen úgy, mint a képzőművészet alkotásainak szemlélete: Épen az az alakja az aethetikai élvezetnek, melyet a gyermek és ifjú is át tud érezni, sőt egyenesen hozzáillik, míg a képzőművészeti alkotások élvezésére csak a formák szemléletének és elemzésének hosszú gyakorlata képesít, a mit meg lehet kezdeni az iskolában, de a műélvezés képességéig kifejleszteni alig; a karének társas élvezet, az egyént arra fegyelmezi, hogy a közös feladatnak magát alárendelje, azért erkölcsi habitusokra szoktat, ellenben a képzőművészeti alkotás élvezéséhez — egy kiváló aethetikusunk szerint — egyéni elmélyedés szükséges; a mi a karénekhez kell: egészséges hang és helyes zenei hallás a legtöbb ifjában megvan, kéznél van hozzá minden, ellenben a képzőművészeti muzeumok ritkák és nehezen hozzáférhetők; egy órai éneklés fölüdít, egy órai képszemlélet kifáraszt. Mindezekért tárgya volt az ének az iskolai kultusznak a klasszikus kortól maig; énekel a német diák, az orosz katona s énekelt ezelőtt a magyar diák is. De az új iskolák nem vették át a régiek hagyományait, s a honnan legtöbbet vettek át: a német iskoláktól, azóktól sem vették át az ének kultuszát. Pedig egy olyan ifjúságot, a melyik nem rajzol, el lehet képzelni, de borzasztó volna egy olyan ifjúság, a melyik nem énekel. Énekelnek a mi ifjaink is, de nem úgy, a mint egy iskolát járt emberhez illenék. A kinek alkalma volt hallani azt a rendszertelen danát, a mit főiskolai ifjúságunk egy-egy hazafias tüntetés alkalmával kifejt, az minden tisztelete mellett az egyesektől szabadon és függetlenül nyilvánított érzelmeknek, nem fojthatta el magában azt a gondolatot, hogy a magasztos érzelem az összeség kifejezésében nagyon csunya alakot öltött. Ennél sokkal aethetikusabb egy jól fegyelmezett szoczialista munkás csapat tüntetése. Egészen más érzelmeket kelthetett a debreczeni kántus éneke Kövesdy Jánosban, és hogy ő az ifjúságot annyira megszerette, hogy egy negyed milliót hagyott iskolai czélokra, abban talán a debreczeni kántusnak is része lehetett.

— **Polgáriskolai igazgatók.** Ebben a kérdésben az Országos Polgáriskolai Egyesület azt az álláspontot foglalta el; hogy kérni fogja 1901-re a pénzügyi okokból elvont igazgatói pótlékok visszaállítását, egyúttal azonban kérelmezi, hogy a tényleg már rendszeresítve levő igazgatói állás formailag is rendszeresíttessék, még pedig, a középiskolák analogiája szerint, a rendes tanároknál egygyel magasabb fizetési osztályban. Ennek végrehajtását 1902-re kérik. Lesz-e addig valami a polgáriskolai reformból? Ha lesz, akkor ez a kérdés is meg fog benne oldódni; ha nem lesz, akkor ebben alkalom kínálkozik egy részletreformra, melynek külön végrehajtása nemhogy praejudikálna a teljes reformnak, hanem még megkönnyíti azt.

— **Tanárok nyugdíj nélkül.** Ilyenek is vannak Magyarországon hat évvel azután, hogy az 1894. évi XXVII. t.-cz.-ben igazán humanus módon, nagy előzékenységgel s jelentékeny áldozattal megadta az állam a módot minden iskolafenntartónak, hogy tanárai nyugdíját biztosíthassa. Sietett is minden iskolafenntartó élni az alkalommal, csupán néhány katolikus tanítóképző maradt ki mindeddig az országos nyugdíjalapból. Az ezekben szolgáló világi tanárok jövője nincs biztosítva ezen a módon. A Tanítóképző Tanárok Egyesülete fölterjesztést tett ebben az ügyben a miniszterhez, a ki ennek folytán kérdést intézett az illető fenntartó hatóságokhoz, hogy gondoskodtak-e és milyen módon tanáraik nyugdíjáról, mert mint a miniszteri körirat mondja «a Ratio Educationis 290. §-a a tanítóképző intézetek tanáraitól nyugdíjigény szempontjából nem intézkedik». Ezzel szemben az érdekelt tanárok azt vitatják, hogy a Ratio szó szerint nem intézkedhetett a tanítóképző tanárokról, mert akkor tanítóképző nevű intézet nem volt, de a midőn a falusi iskolától az akadémiáig minden rendű tanítónak kivétel nélkül nyugdíjat rendel, ez megállapítja a fenntartók kötelezettségét a tanítóképző tanárokkal szemben is, annyival inkább, mert a Ratióban kifejezetten föl- említett főelemi (primarius) iskolák, a melyek némelyike tanítóképzéssel is foglalkozott, a mostani tanítóképzők elődjeiül tekintendők. Ők ugyan nem ezt, hanem az orsz. nyugdíjalapba való belépést kívánják első sorban, s valóban ez volna mindkét félre nézve a legegyszerűbb, legmegnyugtatóbb, sőt a legolcsóbb megoldás. De ebben az a nehézség merülhet föl, hogy a szóban levő intézetek fennmaradása nem tekinthető biztosítottnak, addig élnek, a míg a püspököknek úgy tetszik. Ez a körülmény pedig még a nyugdíjtalan tanári állásoknál is nagyobb mértékben kirívóvá teszi ezen iskolák helyzetét. Hogy egy intézet egész tanári testületének, egész növendékseregének existenciája egy ember kedvéhez vagy legjobb esetben életéhez legyen kötve. Holott az intézet országos érvényű okleveleket osztogat! Ha nincsen paragraphus az ilyen dubiosus állapotok megszüntetésére, csinálni kell egyet. A jogi helyzet bizony-

talanságában a szóban levő intézetekkel csak némely zugiskola versenyezhet; ez utóbbiak azonban a törvény elől bujnak, és nincsenek följogosítva országos érvényű oklevelek osztogatására.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felolvasó ülés 1900 február 17-én.

Jelen vannak *Heinrich Gusztáv* dr. elnöklése mellett: *Ozike Imre*, *Demeczky Mihály*, *Gyulay Béla*, *Kovács János*, *Lakits Vendel*, *Tomcsányi János*, *Nagy László*, *Peres Sándor*, *Péterffy Sándor*, *Radó Vilmos*, *Sretvizer Lajos*, *Schön József*, *Ujváry Béla*, *Trájtler Károly*, utóbbi mint jegyző. Nagy számban vendégek.

I. Elnök megnyitja az ülést és mindenek előtt kegyelettel emlékezik meg *Schvarcz Gyula* r. tag elhunytáról. Felemlíti, hogy működésének első felében minő lelkesedéssel hatott közre a magyar közoktatásügy előbbre vitelén. A tanítóság ügyét szeretettel karolta föl, s a Társaság a kegyeletes megemlékezést magáévé téve elhatározta, hogy a tudós férfiú elhunytá fölött részvétét kifejezi s ezt jegyzőkönyvébe is iktatja. Elnök jelenti egyttal, hogy a Társaság egyik tagja *Schvarcz Gyula* fölött emlékbeszédet fog tartani.

II. *Nagy László*: A «*Tanítók Házá*»-ról értekezik. Értekezése nyomán a Társaság a következő indítványt tette magáévé:

«A Magyar Pædagogiai Társaság alapszabályszerű feladatánál fogva örömmel veszi tudomásul, hogy létrejött a *Ferencz József Tanítók Háza* s hogy ez az alapjában és céljában humanus, de a tanítói társadalmi életre is kiható fontos intézmény Magyarország tanítóságának egyeteme javára megkezdette áldásos működését.

A Magyar Pædagogiai Társaság tudva és méltányolva ez intézmény nagy jelentőségét, a megalkotásával járó küzdelmet és fáradságot: hálás elismerését fejezi ki a népiskolai tanítóságnak, mely az ügy érdekében a mozgalmat megindította s azt páratlan áldozatkészséggel és kitartással s a közoktatás munkásainak egyetemes érdekeit is szolgálva, célhoz juttatta; nemkülönben hálás elismerését, és tiszteletét nyilvánítja dr. *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszternek azért, hogy az egy millió koronának az állami költségvetésbe való felvétele által a *Tanítók Házának* megalapítását lehetővé tette; halálját és köszönetét nyilvánítja mindazoknak, a kik a *Tanítók Házának* létesítésén fáradoztak, de különösen *Péterffy Sándornak*, az *Eötvös-alap* megalapítójának és nagy-